

Sygn. akt II UK 299/12

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 24 kwietnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Staryk (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku Z. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o wypłatę emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 kwietnia 2013 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 4 kwietnia 2012 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Pozwany organ rentowy decyzją z 12 października 2011 r. wstrzymał ubezpieczonej Z. S. dalszą wypłatę emerytury od 1 października 2011 r. wobec nierozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą. Podstawę prawną

decyzji stanowiły przepisy art. 134 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 2 w związku z art. 103a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej jako „ustawa emerytalna”) oraz art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (dalej jako „ustawa zmieniająca”). Ubezpieczona, urodzona w 1953 r., nabyła od 1 marca 2009 r. prawo do emerytury, jednocześnie pozostawała w zatrudnieniu pracowniczym i do końca września 2011 r. nie rozwiązała umowy o pracę, dlatego od 1 października 2011 r. wstrzymano jej wypłatę emerytury.

Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z 25 listopada 2011 r. oddalił odwołanie ubezpieczonej. Wskazał, że stan prawny pozwalał nabyć emeryturę bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Od 1 października 2011 r. obowiązuje regulacja art. 103a ustawy emerytalnej (wprowadzona na mocy art. 6 ust. 2 ustawy zmieniającej), zgodnie z którą prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Wobec tego, że ubezpieczona, pobierając emeryturę, nieprzerwanie pozostawała w stosunku pracy, pozwany prawidłowo wstrzymał jej wypłatę emerytury od 1 października 2011 r.

W apelacji ubezpieczona zarzuciła, że zmiana regulacji prawnej narusza zasadę ochrony praw nabytych.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 4 kwietnia 2012 r. zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję, w ten sposób, że ustalił brak podstaw do wstrzymania wypłaty emerytury. Za podstawę rozstrzygnięcia wskazał art. 27 ustawy zmieniającej, zgodnie z którym Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, poinformuje osoby pobierające emerytury o obowiązujących, od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, warunkach pobierania emerytury w przypadku kontynuowania stosunku pracy u pracodawcy, z którym stosunek ten był zawarty przed dniem nabycia prawa do emerytury. Z przepisu tego jasno wynika, iż ustawodawca nałożył na pozwanego obowiązek powiadomienia ubezpieczonego o zmianie stanu prawnego w w/w zakresie, w tym o konieczności rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, aby nadal, to jest od 1

października 2011 r., mógł pobierać emeryturę. Mimo braku wyraźnego określenia rygору braku tego powiadomienia należy przyjąć, że jego niewykonanie nie może skutkować zawieszeniem emerytury, nawet w sytuacji kontynuowania dotychczasowego zatrudnienia. Zatem zawieszenie wypłaty emerytury ubezpieczonej było możliwe wyłącznie w sytuacji, gdy mimo skutecznego powiadomienia o wymienionym obowiązku, ubezpieczona nadal pozostawałaby w zatrudnieniu. To na pozwanym spoczywał ciężar wykazania powiadomienia ubezpieczonej w terminie 30 dni od wejścia w życie ustawy zmieniającej o zawieszeniu prawa do emerytury. W aktach sprawy nie ma takich dowodów. Pozwany w toku sprawy również nie wskazywał na wywiązanie się z tego obowiązku wobec ubezpieczonej. Skoro do 1 października 2011 r. ubezpieczona nie została powiadomiona o zmianie, to nie zachodzą podstawy do zawieszenia jej emerytury od tej daty. Sąd Okręgowy błędnie uznał, że decyzja o zawieszeniu emerytury jest prawidłowa.

Skarga kasacyjna pozwanego zarzuciła naruszenie art. 27 ustawy zmieniającej w związku z art. 103a ustawy emerytalnej przez przyjęcie, że pozwany nieprawidłowo wstrzymał ubezpieczonej wypłatę emerytury. Wskazał na potrzebę wykładni art. 27 ustawy zmieniającej, ponieważ błędnie przyjęto związek przyczynowo-skutkowy między brakiem (a przynajmniej jego udokumentowaniem w aktach rentowych) powiadomienia ubezpieczonej o zamianie stanu prawnego i brakiem podstaw do zawieszenia emerytury od 1 października 2011 r. na podstawie art. 103a ustawy emerytalnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut skargi jest zasadny, jednak zaskarżony wyrok należy utrzymać w mocy wobec wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r., K 2/12.

Wadliwą była wykładnia art. 27 ustawy zmieniającej, stwierdzająca, że brak poinformowania przez pozwanego osoby pobierającej emeryturę o konieczności rozwiązania stosunku pracy stanowił warunek *sine qua non* obowiązywania przepisu art. 103a ustawy emerytalnej. Gdyby tak przyjąć, to inną treść miałyby te przepisy, a także art. 30 ustawy zmieniającej, określający wejście jej życie. W

systemie źródeł prawa powszechnego obowiązywanie aktu normatywnego (ustawy) nie zależy od indywidualnego poinformowania adresata o wyjściu w życie ustawy czy o jej zmianie. Sąd Apelacyjny miałby rację, gdyby ustawodawca w art. 27 wprowadził wyjątek od tej zasady, jednak wówczas musiałby wyraźnie określić taki skutek, czyli nieobowiązywania ustawy wobec indywidualnego adresata. Taka norma (skutek) z tego przepisu nie wynika. Wykładnia art. 27 przyjęta w zaskarżonym wyroku prowadziła do nieuprawnionego i istotnego zróżnicowania wobec prawa, tylko ze względu na brak czynności faktycznej, czyli ze względu na niepoinformowanie o nowej regulacji. Trudno byłoby przy tym uznać, że pozwany prowadzi rejestr wszystkich emerytów pobierających emerytury przyznane bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy i że mógłby (zdążyłby) poinformować ich wszystkich o nowym prawie w terminie 30 dni do wejścia w życie ustawy. Oczywiście obowiązek z art. 27 ustawy zmieniającej nie jest bez znaczenia, jednak w aspekcie uprzedniego pouczenia ubezpieczonego, jako warunku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (emerytury) na podstawie art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej. Nienależnie pobrane świadczenie nie wynikałoby z braku poinformowania w trybie art. 27 ustawy zmieniającej, lecz z nierozwiązania stosunku pracy, co zależałoby tylko od ubezpieczonego, nawet gdyby został pouczony o nowej regulacji. Na podstawie art. 103a prawo do emerytury ulega zawieszeniu w przypadku nierozwiązania stosunku pracy, czyli dalszego kontynuowania zatrudnienia wykonywanego bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

W ocenie składu rozpoznającego skargę należy jednak zważyć na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r., K 2/12, gdyż wynika z niego zmiana stanu prawnego, której nie można pominąć ze względu na zasadę z art. 316 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. Sąd Najwyższy oddał skargę kasacyjną również wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie mimo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu (art. 398¹⁴ k.p.c.). Chodzi o to, że ubezpieczona może żądać wznowienia postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c. Stan faktyczny w jej sprawie nie jest sporny, znaczenie miałoby tylko prawidłowe zastosowanie prawa materialnego.

Trybunał Konstytucji w wskazanym wyroku orzekł, iż art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Jednocześnie w uzasadnieniu w zakresie skutków wyroku stwierdził, że z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utraci moc art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Znaczący to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury – nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r.

Ubezpieczona nabyła prawo do emerytury (według ustaleń w sprawie) 1 marca 2009 r., zatem ma do niej zastosowanie dobrodziejstwo wynikające z orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji, stosownie do art. 398¹⁴ k.p.c.